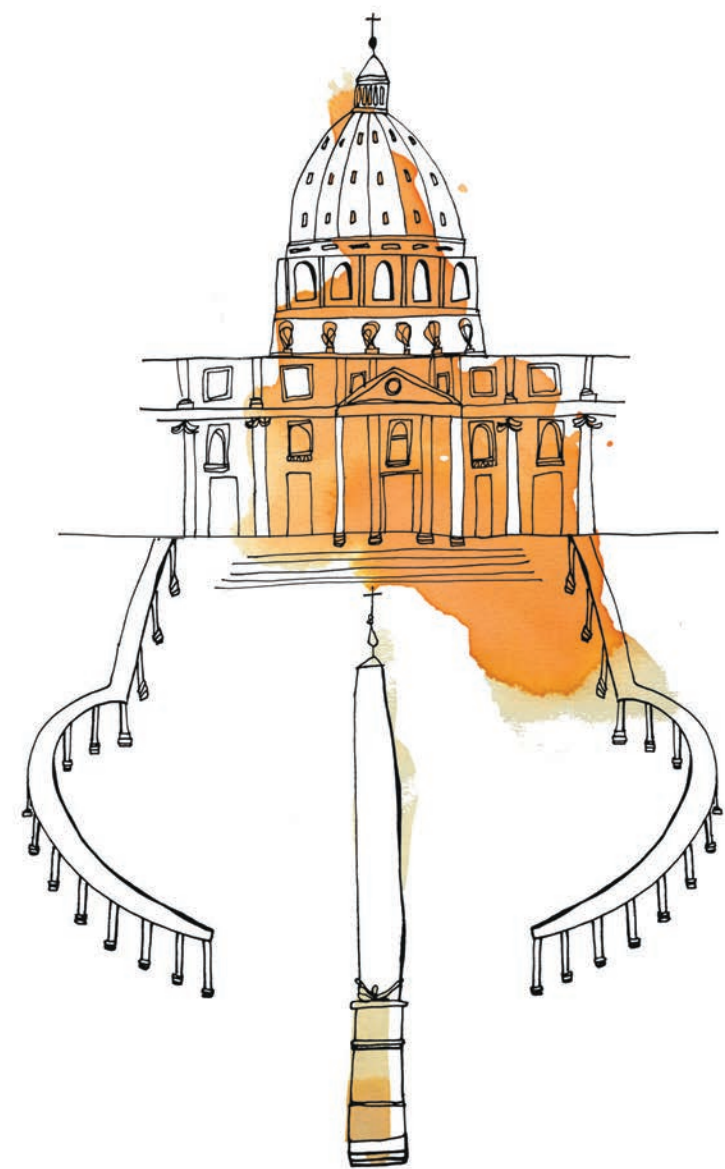

VATICAANSTAD

Vaticaanstad is misschien wel het meest bijzondere land ter wereld. Of je nu katholiek bent of niet, je zult hier je ogen uitkijken. Alle schoonheid van dit land in enkele pagina's beschrijven, is een *mission impossible*. Daarom een kleine greep uit al het moois.

Wie voet zet in het hoofdkwartier van de Rooms-Katholieke Kerk, bevindt zich in het kleinste soevereine staatje ter wereld. Vaticaanstad heeft een oppervlakte van 0,44 km² en telt slechts 800 inwoners. Maar ondanks die geringe afmetingen is het landje wereldberoemd.

Eeuwige bouwput

Je zou het aan haar uiterlijk niet zeggen, maar Vaticaanstad is nog betrekkelijk jong. In 1929 werd ze een onafhankelijke staat, maar haar verschijning bestaat natuurlijk veel langer. Al in 324 werd de eerste steen voor de Sint Pietersbasiliek gelegd. Precies op de plek waar Petrus zou zijn begraven (al trekken velen dat in twijfel). Na ruim duizend jaar had de basiliek zijn beste tijd wel gehad. In

Perfecte harmonie

De Sint Pieter is groot, immens groot. De basiliek beslaat een oppervlakte van 22.000 m² en kan tot 60.000 gelovigen ontvangen. Toch oogt de Sint Pieter bij binnenkomst kleiner dan verwacht. Dit komt doordat alles perfect in verhouding staat. Wie verder de kerk in loopt, realiseert zich dat dit allemaal schijn is. Alle elementen zijn enorm

1506 gaf paus Julius II daarom het bevel tot de bouw van een nieuwe. Dit vormde het startsein van een eindeloos bouwproces, waarin ook de rest van het Vaticaan regelmatig op de schop ging. Menig paus brak het werk van zijn voorgangers af, om plaats te maken voor eigen majestueuze projecten. Andere pausen lieten het werk van hun voorgangers dan wel staan, maar probeerden het te overtreffen met hun pompeuze monumenten. Bovendien ging de Sint Pieter als propagandamateriaal dienen, als reactie op het groeiende protestantisme. Om het volk te blijven overtuigen van het 'ware geloof', wilden pausen en kardinalen nog bombastischer bouwen dan voorheen. Voor de inrichting werden de beste renaissancekunstenaars, zoals Bramante, Rafaël en Michelangelo van stal gehaald en ook barokmeesters als Carlo Moderno en Bernini hebben hun steentje bijgedragen. Zelf hebben zij, net als hun opdrachtgevers, het Vaticaan echter nooit kunnen aanschouwen zoals wij dat vandaag doen. Voor de Romeinen was het katholieke bolwerk destijds een eeuwige bouwput, een gebed zonder end. Een Italiaans gezegde luidt dan ook *'Lungo come la fabbrica di San Pietro'* (zolang als de bouw van de Sint Pieter).

Moeders armen

Een bezoek aan de Sint Pieter begint al op het plein, dat fungeert als openluchtkerk. Duizenden katholieken kun-

nen hier het *Urbi et orbi* volgen, de traditionele zegen die de paus vanaf het balkon doet bij bijzondere gelegenheden als Kerstmis en Pasen. Op het plein word je omringd door de zuilengalerij van Bernini, ook wel de 'moederlijke armen der Kerk' genoemd. De colonnade bestaat uit vier rijen van 71 enorme zuilen. Hierin verwerkte Bernini een knap staaltje gezichtsbedrog: wie op een van de twee gemarkeerde stenen op het plein gaat staan, ziet slechts één rij zuilen in plaats van vier. Het Sint Pietersplein had lang een gesloten karakter, doordat middeleeuwse huizen de ruimte tussen 'moeders armen' opvulden. Dit idee ging echter in de jaren dertig verloren nadat Mussolini de Via della Conciliazione liet aanleggen, een brede laan die het Sint Pietersplein verbindt met de verderop gelegen Engelenburcht. Hoewel deze ingreep destijds omstreden was — er werd een hele wijk voor platgegooid — heeft Vaticaanstad nu wel een statige entree.

Paard in de gang

In de hal van de Sint Pieter springt het ruitersstandbeeld van Constantijn op rechts meteen in het oog. De keizer, en opdrachtgever van de eerste Sint Pieterbasiliek, heeft een onmiskenbare invloed gehad op de geschiedenis van de katholieke hoofdstad. Hij voerde vrijheid van godsdienst in, waardoor het christendom (hiervoor nog een verboden geloof) kon uitgroeien tot dé religie van Rome.

De Sint Pieter ging dienen als propagandamateriaal, als reactie op het groeiende protestantisme

Keizer Constantijn was een populair thema onder pausen. Hij komt in vele grote kunstwerken terug, zoals in de kamers van Rafaël. Dit ruitersstandbeeld werd wederom vervaardigd door Bernini, dertienhonderd jaar na de dood van de geliefde keizer.

In den beginne

Bij binnenkomst vind je aan je rechterhand een van de grote trekpleisters van de basiliek: *Pietà*, een sculptuur van de destijds 24-jarige Michelangelo. Het Mariabeeld met een stervende Jezus in haar schoot stuitte indertijd op kritiek. De katholieken vonden het werk zo prachtig, dat ze niet geloofden dat zo'n jonge kunstenaar dit had gemaakt. Michelangelo kraste daarom alsnog zijn naam in het beeld, wat zou verklaren waarom dit zijn enige gesigneerde werk ooit is. Sinds de jaren zeventig wordt *Pietà* beschermd door een glazen wand. Hiertoe was besloten nadat een geesteszieke man de arm van Maria met een moker eraf had geslagen. ♦

OP BEZOEK IN HET VATICAAN

Sint Pieter

De Sint Pieter is elke dag geopend vanaf 07:00 tot 18:30 uur. Van april tot en met september is de basiliek zelfs tot 19:00 uur open. Je hoeft geen entree te betalen, maar er is wel een strenge controle bij de ingang. Let ook op je kleding: geen blote schouders of korte rokken.

Koepel

Heb je een aardige conditie en geen last van claustrofobie? Dan is het zeker aan te raden om de talloze nauwe trappen naar de koepel te beklimmen. Bovenop word je getrakteerd op een van de mooiste en bekendste panorama's van Rome. De eerste 230 treden kun je overslaan door de lift te nemen (€ 8). Sportievelingen kunnen ervoor kiezen om twee euro uit te sparen en alle 551 treden te pakken (€ 6).

Vaticaanse musea

De musea zijn geopend van maandag t/m zaterdag en elke laatste zondag van de maand, van 09:00 tot 18:00 uur (kassa sluit om 16:00 uur). *entree € 16 mv.vatican.va*

TIP: Combineer een bezoek aan de Vaticaanse Musea met een rondleiding door de prachtige tuinen van de paus. Vanaf hier heb je een geweldig uitzicht op de koepel, kom je heel veel te weten over het leven van de pausen én sla je bovendien de rij voor de musea over! *entree € 32 (incl. ticket musea), reserveren via mv.vatican.va*

Gehavende voeten

Uiteraard is er in de Sint Pieter ook een plekje gereserveerd voor de man op wiens graf de kerk gebouwd is. Net voor het baldakijn steekt het bronzen beeld van Petrus, zittend op zijn troon, boven iedereen uit. Van zijn tenen is weinig meer over, doordat pelgrims de voeten aaien bij een bezoek aan de basiliek.

Bijtjes

Paus Urbanus VIII smeedt het geld van de Kerk, opgehaald met aflaten en accijnzen, over de balk. Onder zijn bewind groeiden de uitgaven aan pracht en praal naar ongekende hoogte (en werd de bodem van de Vaticaanse schatkist wel erg goed zichtbaar). Zonder hem had Rome vandaag heel wat minder monumenten gehad. Overal in de stad kom je de bijen van Barberini, zijn familiewapen, nog tegen. De Romeinen uit Urbanus' tijd waren helemaal niet over hem te spreken. Zij moesten per slot van rekening bijdragen aan alles wat de kunstenaars voor de paus creëerden. 'Urbanus was goed voor zijn bijtjes, maar niet voor zijn schaapjes', riepen ze. Vooral met het baldakijn in de Sint Pieter, ontworpen door Bernini, haalde Urbanus de woede van velen op de hals. Voor zijn 29-meter hoge troonhemel liet hij het brons uit het Pantheon slopen. Dit edelmetaal is nu verwerkt in de versiering, waaronder zijn bijtjes en de pauselijke kroon.

Bij de paus thuis

De oorspronkelijke pauselijke appartementen naast de basiliek fungeren nu als musea. Met ruim 1400 zalen vormen de musea de grootste en misschien wel meest indrukwekkende ter wereld. Alle musea in één dag bezichtigen, is onmogelijk. De meesten kiezen daarom voor de tocht langs de highlights, zoals de klassieke Laocoöngroep, de kleurrijke kaartengalerij, de Borgiavertrekken, de beroemde kamers van Rafaël en uiteraard de Sixtijnse Kapel.

Kamers van Rafaël

De Borgiavertrekken zijn eind vijftiende eeuw geschilderd in opdracht van paus Alexander VI. Het verhaal gaat dat de beeltenis van de heilige Maagd Maria boven de deur in feite Giulia Farnese is, Alexanders minnares. Na zijn dood werden de vertrekken nauwelijks nog gebruikt. Zijn opvolger overleed binnen een maand en de daaropvolgende paus, Julius II, weigerde er zijn intrek te nemen. Hij verhuisde naar het appartement erboven, dat uiteraard nog wel naar zijn smaak moesten worden gedecoreerd. Julius riep de hulp in van een jonge schilder uit Florence, de 26-jarige Rafaël. Hoewel alle vier de kamers naar hem zijn vernoemd, zijn er slechts twee van zijn hand. In een van die kamers, de Zaal van het Dispuut, schilderde Rafaël zijn voorbeelden Leonardo da Vinci en Michelangelo in de vorm van de filosofen Plato en Heraclitus.

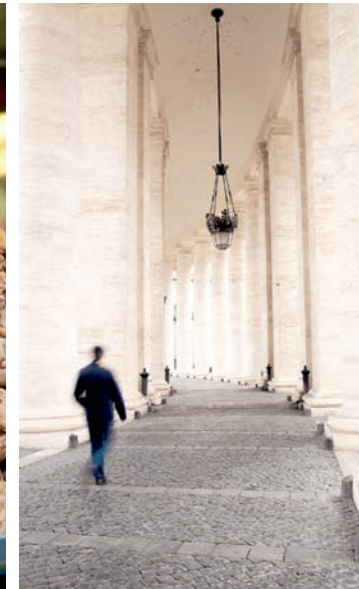
Mannelijke vrouwen

Nét voor de uitgang van de musea wacht een van de beroemdste kunstwerken ter wereld op je, de Sixtijnse Kapel. Je zou het niet zeggen, maar toen de paus Michelangelo vroeg het plafond te beschilderen, had de kunstenaar nauwelijks ervaring met het maken van fresco's. Uiteindelijk werd de zestiende-eeuwse plafondschildering (van 520m²!) een van de grootste kunstprestaties ooit. Nog elke week vergapen bijna 180.000 bezoekers zich eraan. Het werk verbeeldt het verhaal van de schepping, Adam en Eva en Noach. Let vooral eens op de vrouwen in het kunstwerk: Michelangelo schilderde ze wel erg mannelijk. Beweerd wordt dat de grote meester meer oog had voor de heren dan voor de dames. Hij schetste ze daarom liever als robuuste, gespierde mannen. Zonder edele delen, maar met borsten. Aangezien de celibataire bewoners ook niet warm werden van een voluptueus vrouwenlichaam (destijds de trend in de kunstwereld), was er niemand die zijn beklag erover deed.

WIST JE DAT?

Nederland heeft ook een stukje terrein in Vaticaanstad. Het Campo Santo Teutonico is een piepklein kerkhof waar katholieken liggen begraven die Duits of Nederlands als moedertaal hadden. Hier heerst absolute rust, temeer omdat maar weinig toeristen van het bestaan op de hoogte zijn. Wil je het kerkhof bezoeken, meld je dan (mét paspoort!) bij de Zwitserse Garde. *Via della Sagrestia 17*

Het familiedrama bij de Engelenburcht

Bij de Engelenburcht vonden vroeger executies plaats. Zo ook die van Beatrice Cenci, die tegenwoordig bijna een sterrenstatus in Rome heeft. Haar vader was Francesco Cenci, een machtig edelman die bekendstond om zijn extreem gewelddadige karakter; hij mishandelde zijn kinderen op brute wijze en doodde zelfs twee zoons. Na een jeugd vol ellende en misbruik lieten Beatrice, haar broertje Bernardo en stiefmoeder Lucrezia de tiran vermoorden. Ondanks de omstandigheden en de steun van het volk, kende de paus geen genade. Op 11 september 1599 werden Beatrice en Lucrezia een kopje kleiner gemaakt. Alleen de 12-jarige Bernardo ontsnapte aan de dood, maar hij diende wel de executie te aanschouwen en alle familiebezittingen aan de Kerk af te staan. Hoogstwaarschijnlijk is Caravaggio ook getuige geweest van de tragische onthoofding, om inspiratie op te doen voor zijn werk *Judith en Holoernes*. Dit werk is, net als het portret van Beatrice, te zien in Palazzo Barberini (zie pag. 39).

DOEN

Engelenburcht

Ooit gebouwd als grafmonument voor een Romeinse keizer, later een gevangenis en een toevluchtsoord voor pausen in roerige tijden. Een wandeling door het kasteel lijkt op een tocht door een Romeins geschiedenisboek. Alle tijden komen voorbij. *entree € 10 castelsantangelo.com*

Mercato Trionfale

In de wijk Prati vind je de overdekte markt van Prati. Vanachter bijna driehonderd kraampjes worden hier lokale, excellente etenswaren verkocht, gebaseerd op het seizoen. Er hangt een geweldige sfeer en energie. *Via Andrea Doria 3*

I Quattro Mori

Hier komen priesters en kardinalen voor een flinke maaltijd. De enige keuze die je krijgt is vlees of vis, waarna de chef een menu voor je bereidt. Vaste prijs, goed eten en een fijne sfeer. *Via di Santa Maria alle Fornaci 8*

Il Sorpasso

Dit restaurantje is populair bij jonge Romeinen. Je moet wel even wachten op een tafeltje, maar het eten is er heerlijk! Ook leuk voor alleen een aperitivo! *Via Properzio 31/33*

SLAPEN

Hotel Residenza Paolo VI €€

Dit hotel kies je met name voor het dakterras, dat schitterend uitkijkt op de façade van de Sint Pieter, een échte aanrader. *residenzapaolovi.com*

A View of Rome €

Dit B&B ligt pal tegen Vaticaanstad en biedt vanuit diverse kamers een fraai uitzicht op de koepel. *bbaviewofrome.it*

Madre Pie €-€€

Als je het Vaticaan bezoekt, moet je het ook goed doen. Bij Madre Pie slaap je in het nonnenklooster. De setting is weliswaar wat sober, maar de ervaring is geweldig. *residenzamadripie.it*

ETEN & DRINKEN

Forno Feliziani

Deze bakker is dicht bij de Vaticaanse Musea. Hier kun je uitstekend terecht voor een snelle, lekkere lunch voordat je je op de katholieke kunstschaten stort. *Via Candia 61*

Enoteca del Frate

In deze honderd jaar oude enoteca drink je niet alleen de lekkerste wijnen, maar geniet je ook van heerlijke gerechtjes uit de Romeinse keuken. *Via degli Scipioni 122*

